

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Вольська І.О.

студент,

Міжнародний гуманітарний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ САНАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Беручи до уваги стратегічну роль, яку виконують банки в економіці країни, слід зазначити, що існує потреба в комплексному науковому дослідженні санації банків, передусім її організаційно-правових аспектів.

Станом на 6 жовтня 2014 року Національний банк України з початку 2014 р. визнав неплатоспроможними 23 банки. Тому в сучасних умовах дана тема є значно актуальною. Досить важливим є аналіз чинного законодавства у сфері санації банківських установ і визначення його слабких сторін.

За роки незалежності банківська система неодноразово страждала від нестабільності, проте практично не засвоїла інструментарію антикризового управління. Більше того, через тривале падіння основних показників діяльності банків, значна частина установ опинилася на межі банкрутства [6].

Відносини неплатоспроможності банківських установ регулюються Законом України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679 [2], Законом України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121 [1], Положенням про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства від 17.09.2012 № 1590/21902 [3], Посібником тимчасового адміністратора банку від 24.12.2009 № 766 [4] та іншими нормативно-правовими актами.

Неплатоспроможний банк – банк, щодо якого Національний банк України прийняв рішення про віднесення до категорії неплатоспроможних у порядку, передбаченому Законом України «Про банки і банківську діяльність» [1].

Статус неплатоспроможного банку передбачає необхідність установлення спеціальних норм, які, у свою чергу, дозволяють за

допомогою реабілітаційних процедур відновити його стан, а у випадку неможливості це зробити – ліквідувати з метою справедливого та організованого погашення вимог кредиторів. Тому процедура відновлення платоспроможності банків являє собою особливий правовий режим, спрямований на відновлення платоспроможності банку із застосуванням спеціальних засобів, які потребують спеціальної правової регламентації [7].

Відомості про фінансове становище банку, у тому числі його неплатоспроможність, до прийняття рішення про ліквідацію охороняються інститутом банківської таємниці.

Поняття «санація» (лат. *sanatio* – «оздоровлення») є системою фінансово-економічних та/або організаційно-правових заходів, які здійснюються для поліпшення фінансового стану суб'єктів господарювання з метою запобігання їх банкрутству або підвищення конкурентоспроможності, особливо за умов економічної кризи [5].

Залежно від глибини кризи банківської установи і умов надання їй зовнішньої допомоги, застосовуються такі види санації:

1. Без зміни організаційно-правової форми банку, до якого застосовується санація;
2. Зі зміною організаційно-правової форми банку, до якого застосовується санація (реорганізація).

Санація, що проводиться без зміни організаційно-правової форми банківської установи, включає такі заходи, як реструктуризація статутного капіталу банку; реструктуризація боргових зобов'язань банку, призначання тимчасової адміністрації, ліквідації/продаж збиткових філій та частки дочірніх підприємств, переорієнтація банку на прибуткові види операцій, продаж активів банку, які не приносять прибутку, внесення змін до системи управління банківської установи.

Санація зі зміною організаційно-правової форми (реорганізація) охоплює злиття, приєднання, виділення, поділ або перетворення банківської установи, наслідком яких є передача, прийняття її майна, коштів, прав і обов'язків правонаступникам.

Залежно від того, хто є ініціатором застосування реабілітаційних заходів, санація банківської установи є добровільною (за рішенням власника банку) або примусовою (за рішенням Національного банку України) [5].

Ключовим напрямом фінансової санації банку є реалізація заходів із відновлення його капіталу. У навчальній літературі, як правило, виділяють внутрішні та зовнішні джерела поповнення

капіталу банків, хоча їх поділ є досить умовним. До перших з них відносять стимулювання капіталізації прибутку (оптимізація дивідендної політики), скорочення операційних витрат, продаж частини активів банку тощо [6].

Проте ізольовано від інших заходів антикризового менеджменту внутрішні джерела капіталізації банку навряд чи здатні суттєво покращити ситуацію. Варто розуміти обмеженість практичної реалізації розглянутих напрямів економії: наприклад, в умовах кризи значно зменшуються надходження від продажу частини активів банку, насамперед через їхнє знецінення.

Фінансові проблеми окремого банку можуть призвести до виникнення системної банківської кризи з послідовними негативними наслідками для суспільства та економіки в цілому. В умовах кризи фінансове оздоровлення банків значно ускладнюється, породжуючи загрозу банкрутства навіть стабільно функціонуючих установ.

У контексті системної банківської кризи помітних трансформацій набуває механізм фінансової санації банків: окремі його інструменти є недоступними або мають низьку ефективність, тому виникає потреба пошуку нестандартних принципово нових підходів до вирішення фінансових проблем банків. Чим швидше банк і регулятор виявлять фінансові труднощі банку, тим безболіснішим і ефективнішим буде його оздоровлення. Локалізація незначних фінансових банків на ранніх етапах їх виникнення матиме позитивний вплив на стабілізацію банківського сектору. Поєднання адекватних дій регулятора та ефективного антикризового менеджменту банків на макрорівні можуть забезпечити якнайшвидше подолання негативних наслідків кризи та призвести до оздоровлення економіки країни в цілому [6].

Із урахуванням специфіки розвитку фінансової кризи в банках та особливостей їх оздоровлення, фінансовий механізм санації банків умовно можна представити у вигляді чотирьох підсистем – функціональної, фінансової, організаційної та інституційної; при цьому всі санаційні засоби перебувають у тісному взаємозв'язку, формуючи комплексні або альтернативні шляхи подолання тих чи інших фінансових проблем банків.

Банкрутство банку – це результат негативних процесів (кризових явищ), які відбуваються в ньому протягом тривалого часу. Виявлення кризових явищ якомога раніше, з одного боку, може дозволити Національному банку України та керівництву банку

виправити ситуацію шляхом ухвалення відповідних рішень, а з іншого, знизити ризики для інших суб'єктів господарювання, уникнути ланцюгової реакції.

Отже поліпшення стану банківських установ можливе за умови вдосконалення законодавства України в таких напрямках:

- 1) поліпшення управлінського контролю за банківськими операціями та структурними підрозділами банку;
- 2) здійснення адаптації кредитної політики до ринкових вимог і внутрішньобанківських потреб;
- 3) досягнення і дотримання надійної структури кредитного портфеля;
- 4) розробка заходів для підвищення ефективності роботи відділень і інших банківських підрозділів;
- 5) створення умов для ефективного управління активами і пасивами;
- 6) надання клієнтам комплексу високоякісних банківських послуг;
- 7) розробка стандартів в якості обслуговування клієнтів і забезпечення їх отримання;
- 8) планування ефективної маркетингової програми і її здійснення.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
3. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства від 17.09.2012 р. № 1590/21902 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12>.
4. Посібник тимчасового адміністратора банку від 24.12.2009 р. № 766 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0766500-09>.
5. Васильченко Ю.В. Санація банківської установи : поняття, види, підстави застосування // Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні: проблеми теорії і практики : матеріали наук.-практ. конф. (К., 26 червня 2006 р.). – 2006. – 334 с. – С. 309-312.
6. Іщенко О. В. Особливості фінансової санації банків в умовах кризи // Ринок цінних паперів України. – 2009. – № 9/10. – С. 47-52.

7. Чернадчук В.Д. Правове регулювання неплатоспроможності банків : навч. посібник для вузів : рекомендовано МОН України / В.Д. Чернадчук ; Нац. банк України, Укр. акад. банк. справи. – Суми : Унів. кн., 2007. – 230 с.

Гнап Д.Д.

здобувач,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ ЯК СТАДІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

Велике значення для забезпечення права на судовий захист, і реалізації завдань і цілей адміністративного права має процесуальна діяльність по відкриттю провадження у справі. Тут вирішується питання про наявність умов, з якими законодавство пов'язує саму можливість виникнення провадження в суді по розгляду та вирішенню конкретної адміністративної справи. Існування таких умов для звернення заінтересованої особи за судовим захистом і дотримання нею установленого процесуальним законодавством порядку звернення ставить в обов'язок судді відкрити провадження у справі шляхом винесення ухвали про відкриття провадження у справі. Лише після цього, за загальним правилом, і стають можливими виникнення і зміна по справі всієї сукупності адміністративних процесуальних правовідносин.

Можна з впевненістю сказати, що відкриття провадження в адміністративній справі – це самостійна стадія адміністративного процесу, перший та дуже важливий етап у системі процесуальних дій, що забезпечує рух справи.

Вона пов'язана з безпосереднім прийняттям заяви до провадження конкретного судді та визначає початок вжиття суддею процесуальних заходів, передбачених законом для розгляду та вирішення справи по суті.

Відкриття провадження у справі складається з дій заінтересованої особи, яка подає заяву до суду, і дій судді по прийнятті заяви. Ці дії спрямовані на визначення умов, підстав та порядку реалізації права особи на звернення до суду за судовим захистом (ст.6 КАС України) [1, с. 6].